

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№4(5)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 416 sahifa,
27-aprel, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woogyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Формирование здоровьесберегающей образовательной среды в начальной школе в условиях инклюзии.....	10
Тургунова Нилуфар Абдусаломовна	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida tez va aniq hisoblash ko'nikmalarini rivojlantirishning pedagogik-psixologik xususiyatlari	16
Dehqonova Maxliyoxon Shuhratjon, Musinjonova Dildoraxon Mahmudjon	
Научно-педагогический анализ методов математического моделирования: численные и аналитические подходы в обучении студентов	19
Мусурмонова Маъмура Оман кизи, Жураева Феруза Бахтиёр кизи, Сарсенбаева Мархабо Шадибековна	
Inklyuziv ta'lim sharoitida boshlang'ich sinf o'quvchilarining ijtimoiy moslashuvini rivojlantirish texnologiyasi.....	26
Turdimurodova Muazzam Muzaffarbek qizi	
M. Tvenning "Tom Soyerning boshidan kechirganlari" romanida bolalar obrazining tasviri masalasi	29
Sattarov Farrux Nuridinovich	
Pedagogik dasturiy vositalar yordamida dars sifatini oshirish	35
D. K. Ibadullayev	
Maktabgacha katta yoshdagi bolalarning kasbga qiziqishlarini rivojlantirishning ijtimoiy-pedagogik zaruriyati	41
Isabekova Dilafruz Shermirzayevna	
Молодёжь Узбекистана в системе политических процессов.....	46
Юсупова Элеонора Фердинандовна	
Математика o'qitishda zamonaviy yondashuvlar: vaziyatli tahlil va amaliy samaradorlik	51
Matyaqubova Nazira Hikmat qizi	
Bo'lajak o'qituvchilarning pedagogik mahoratini sun'iy intellekt texnologiyalari asosida rivojlantirishning metodik modeli.....	54
Choriyev Olmosbek Baxriddin o'g'li	
Fan va tilni integratsiyalashgan holda o'qitish (CLIL)	60
M. D. Boynazarova	
Оптимизация показателей сердечного цикла у спортсменов при хроническом физическом перенапряжении посредством фармакологической поддержки	63
Нормуратов Абдулла Саппарович	
Chidamlilikka yo'naltirilgan sport turlarida uglevod va energiya almashinuvini farmakologik korreksiyasi....	67
Normuratov Abdulla Sapparovich	
O'quvchilarga dutor ijrochiligini o'rgatishning pedagogik yondashuvlari	70
Sa'dullayev Og'abek Abdurashid o'g'li, Nazirullayeva Nodira Akmal qizi	
Bolalar musiqa va san'at maktablarida individual va jamoa mashg'ulotlarini tashkil etish mexanizmlari (cholg'u ijrochiligi misolida).....	74
Omonova Charos Baxodir qizi	
Bo'lajak maktabgacha ta'lim tarbiyachilarining o'quv-biluv faoliyatini motivatsiyalashda interfaol metodlardan foydalanish.....	79
Saidova Zulfizar Norbobo qizi	
O'qituvchining kognitiv egizagi (Digital Twin): sun'iy intellekt yordamida individual pedagogik uslubni modellashtirish.....	83
Kuchkarova Feruza Qambaraliyevna	
Abdusamad Boboxo'jayev rahbarligida tarix va arxeologiya institutining rivoji: 1964-yilgi arxiv hujjati misolida	91
Abdullayev Botir Jabbor o'g'li	
Maktab o'quvchilarining musiqiy idrokni shakllantirishning ijtimoiy va didaktik zarurati.....	93
Abdumannan Maxammatov	

“Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida kalokagatiyani rivojlantirishning KAMOL modeli asosidagi pedagogik texnologiyasi”	97
<i>Abdurahmonova Dilorom Jovliyevna</i>	
Morphological Structure and Word Formation of Ecotourism Terminology: A Cross-Linguistic Analysis With Reference to the Uzbek Language.....	104
<i>Absamatova Charos</i>	
Fizika fanini o'tmda o'qitishda masalalar yechishning ilmiy-metodik ahamiyati	107
<i>Akmal Mustafoyev Isaqulovich, Munajat Mustafoyeva Oltibekovna</i>	
Kasbiy yo'naltirilgan ingliz tili darolarida metakognitiv strategiyalar asosida akademik nutqni rivojlantirish ..	111
<i>Allamuratov G'ofur Ashurovich</i>	
Maktabgacha ta'limda bolalarning mayda qo'l motorikasini rivojlantirish metodikasi	116
<i>Amanova Albina Dexqon qizi</i>	
Psychological Approaches in Teaching English in Preschool Education and their Effectiveness	120
<i>Berdiqulova Zamira Albertovna</i>	
The Role of Family, Education, and Community Systems in Shaping Individual Psychological Well-Being .	124
<i>Diibar Abdullayeva Ubaydullayevna, Iroda Panjiyeva Khayitovna</i>	
Nomoddiy madaniy merosning talaba-yoshlarni yuksak ma'naviyatli shaxs sifatida tarbiyalashdagi ahamiyati	127
<i>Erboyev Suxrob Abdusalomovich</i>	
Umumiy o'rta ta'lim muassasalarida inson resurslarini boshqarishda muvozanatlashgan ko'rsatkichlar tizimidan foydalanishning nazariy asoslari	131
<i>Gulmira Jumanova</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalar nutqini o'stirishda badiiy adabiyotning dolzarbligi	135
<i>Hasanova X. Z.</i>	
Gospital ta'lim sharoitida ona tili fanini o'qitishda raqamli texnologiyalardan foydalanish samaradorligi	139
<i>Hikmatov Bobobek Saydulloyevich</i>	
ASB bo'lgan bolalarda sensor buzilishlarning kognitiv va ijtimoiy rivojlanishga ta'siri	142
<i>Isaxanova Oybarchin Abduraxim qizi</i>	
Maktabgacha ta'limda kommunikativ faoliyat samaradorligining pedagogik mexanizmlari	146
<i>Maxmutazimova Yulduz Raxmatovna</i>	
David haykali ko'z bo'lagining qalamtasvirini bajarish usullari.....	149
<i>Mo'minov Baxtiyor Karamatovich</i>	
Ta'limda fanlararo integratsiyadan foydalanishning pedagogik va psixologik asoslari	154
<i>Oblakulova Nodira Abduvali qizi</i>	
Ellipslarni tasviriy san'at va muhandislik grafikasida yasash metodikasi.....	160
<i>Sheraliyev Sanjarbek Karimberdiyevich</i>	
Kommunikativ strategiyaning yuzaga kelish omillari	170
<i>Normaxmatova Feruza Ruziboyevna</i>	
Umumta'lim maktab musiqa madaniyati darolarida raqamli texnologiyalardan foydalanish muammo va yechimlari	174
<i>O'rishboyeva Xumora O'rol qizi</i>	
Maktabda jismoniy tarbiya darolarida futbol elementlaridan foydalanib 10-11 yoshli bolalarda tezkor-kuch qobiliyatlarini rivojlantirish uslubiyati	177
<i>Qurbonbayeva Maftuna G'ayrat qizi</i>	
Maktabda darsdan tashqari futbol to'garaklarida o'quvchilarning tezkor-kuch qobiliyatlarini takomillashtirish	182
<i>Ro'ziboyeva Fotima Quدرات qizi</i>	
Matn ustida ishlash samaradorligini baholash mezonlari	187
<i>Sadarova Nilufar</i>	
Neyroestetik stimurning yosh dinamikasidagi roli: kognitiv emotsional sferani qayta tashkil etish mexanizmlari.....	193
<i>Salaxidinova Xolida Xaliljonovna</i>	

Kasbiy ta'limda o'quvchilarning psixologik va axloqiy sifatlari	198
Salomov Abdurasul Axmadovich	
Funksiyaning hosilasi yordamida o'sish va kamayish oraliqlarini aniqlash metodikasi	201
Sherzad Eshjanovich Bekchanov, Shohida Sadullaeva Ziyadullaeva, Abdusalom A. Xudoyberdiev	
Bo'lajak tarbiyachilarning kommunikativ qobiliyatlarini rivojlantirishda psixologik treninglarning nazariy va amaliy asoslari.....	205
Sojida Safarova Saxadin qizi	
Destruktiv xulq-atvor psixologik va pedagogik qarovsizlik oqibati sifatida.....	207
Umirzoqova Shodiya Lutfullo qizi	
Maktabgacha ta'limda bolalar bilan innovatsion texnologiyalar yordamida ekologik omillarni singdirish	210
Xoldorova Mashxura G'ulomovna	
Роль антиоксидантной системы в повышении работоспособности спортсменов	214
Нурбаев Бахтиёр Шириневич	
Shaxs irodaviy sohasini rivojlantirishning psixologik determinantlari.....	217
To'ychiyeva Shoyista Jumabayevna	
Ta'lim jarayonida va talabalarning mantiqiy tafakkurini rivojlantirishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarning ahamiyati	223
X. Xalilova, N. Niyazova	
Optimization of Periodontal Disease Treatment Tactics in Patients With Chronic Hepatitis C After Achieving a Sustained Virological Response	227
Makhmudova Ugiloy Bakhtiyorovna	
Pathogenetic and Clinical Rationale for the Prevention and Management of Periodontal Diseases in Workers Within Dust-Hazardous Environments	230
Turumova Marjona Bakhodirovna	
Maktabgacha ta'lim tashkiloti direktorlarining boshqaruv faoliyati va kasbiy madaniyati	233
Imamova Nilufar Zabiylxulla qizi, Soloyeva Rayhonoy Ravshanbek qizi	
Pedagogika oliy ta'lim muassasalarida integratsiyalashgan ijodiy muhitni tashkil etishning ilmiy-metodologik asoslari	236
Sultanov Xaytboy Eraliyevich	
Ma'naviy-ma'rifiy faoliyat orqali o'smirlarda huquqbuzarlik profilaktikasining pedagogik asoslari	241
Umarov Qobiljon	
Maktab o'quvchilari orasida kiberbulling profilaktikasi yo'llari.....	245
Jannazarova Juldizxan Aliiyar qizi	
Kimyo ta'limi jarayonida kreativ yondashuv asosida kompetensiyaviy yondashuvni rivojlantirish metodikasini takomillashtirish	250
Allaberdiyeva Zebinisobegim Ismoiljon qizi	
Universality in Phraseological Units in English, Dutch and Uzbek	253
Khaydarova Guzalkhon	
Texnologik ta'limda axborot texnologiyalaridan foydalanishning o'quv samaradorligiga ta'siri: universitet darajasida istiqbollor	256
Musurmonova Ma'mura Oman qizi, Berdiyeva Gulnoza Rizoqulovna	
Chet el va mahalliy tajribalarda muhandislik musobaqalari samaradorligi	261
N. Nomozova, A. Muxamadiyev	
Autizm spektri buzilishlarining klinik-pedagogik xususiyatlari va ularni korreksiyalashning ilmiy asoslari.....	267
Polatova P. M., Polvonova Kishchan Ravshanovna	
Tenglamalar ildizlarini aniqlashda vatarlar usuli va python dasturiy modeli	272
Rizayeva Bahoroy Jahongir qizi	
Algebra fanini o'rganishda talabaning xatolarini tahlil qilish va ularni bartaraf etish usullari	277
Zaxiriddinova Shahlo Zahiriddin qizi, Norboyeva E'zoza O'tabek qizi, Oqbutayeva Sumbula Normuhammad qizi	
Интегрированный подход как основа развития русской связной речи иноязычных студентов неязыковых специальностей	280
Бозорова Хулкар Одинакуловна	

Оптимизация трудовых отношений в системе общего среднего образования на основе HR-менеджмента: эмпирический анализ.....	284
Турикова Лазокат Машрабовна	
Pedagoglarning huquqiy maqomi hamda global kompetensiyalar bilan bog'liq muammo va yechimlar.....	296
Javohir Baxtiyorovich Shukurov	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida og'zaki nutqni rivojlantirishning kommunikativ yondashuv asoslari.....	305
Holikulova Feruza Xasanovna	
Talabalarda internet va ijtimoiy tarmoqlardan foydalanishning agressiv xulq-atvorga ta'siri.....	309
Tosheva Sayyora Raxmonqulovna	
Maktabgacha katta yoshdagi bolalarda mantiqiy fikrlashni rivojlantirishning nazariy asoslari.....	314
Nurmatova Iroda Toxtasinovna, Qutlimuratova Dilnoza Oybek qizi	
O'quv materiallarini didaktik prinsiplar asosida bayon qilishning nazariy-amaliy asoslari.....	318
Turdiyeva Navruza Sheraliyevna	
Raqamli va globallashtirilgan muhitda maktabgacha yoshdagi bolalarda ma'naviy-axloqiy qadriyatlarini rivojlantirish.....	323
Avazova Xidoyat Zafar qizi	
Boshlang'ich sinf o'qish darslarida badiiy asar tahlil qilish kompetensiyasini shakllantirish orqali o'quvchilar nutqini boyitish ("Bog'bon va nihol" rivoyati misolida).....	327
Normurodova Nigora Abdusattorovna, Abduxalilova Mohinur To'raqul qizi	
Qoraqalpog'iston cho'l yaylovlarning holatiga katta qumsichqonlar ta'sirini baholash.....	331
Adilbayeva Genjexan	
O'zbekiston zaminida uyg'onish - renessans hodisasining yuz berishi: shakllanishi, musulmon va insoniyat dunyosi taraqqiyotidagi o'rni.....	335
Choriyev Mirjalol Baxtiyor o'g'li	
Bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilarining ekologik kompetentligini badiiy-loyihaviy faoliyat orqali rivojlantirish metodikasi.....	340
Istamov Zavqiddin Sa'dulloevich	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida fonetik kompetensiyani rivojlantirish orqali orfoqrafik va orfoepik bilimlarni shakllantirish.....	344
Mamasidikova Naima Toxirjon qizi	
Talabalarining mustaqil o'qish va o'rganish kompetensiyalarini rivojlantirishning metakognitiv aspektlari.....	348
Mirsobitova Parvina Bahodir qizi	
Sun'iy intellekt vositasida talabalarining axloqiy-estetik madaniyatini rivojlantirishning pedagogik asoslari..	351
Muminov Zokir Sharop o'g'li	
Ta'lim muhitining o'quvchilarning emotsional holatiga ta'siri.....	354
Nurmatov Nurhayot Nurziyat o'g'li, Otaqurbonbova Nigina Rustam qizi	
STEAM yondashuvi asosida o'simliklar fiziologiyasi fanida o'quv mazmunini didaktik qayta tashkil etish xususiyatlari.....	358
Xoliqulova Gulchehra Alimardon qizi	
Особенности развития эмоционального интеллекта у детей дошкольного возраста.....	363
Мирзаева Наргиза	
Inklyuziv ta'limni tashkil etishning pedagogik asoslari.....	367
Abdanbekova Nilufar Rixsiyevna	
O'qituvchining pedagogik mahoratini takomillashtirish va uni rivojlantirish omillari.....	370
Ismailova Shaira Ferdausovna	
Maktab o'quvchilarida o'zini o'zi tarbiyalashni shakllantirishning pedagogik asoslari (8–9-sinflar asosida)..	373
Norxo'jayeva Lobar Nuriddin qizi	
Inkluziv ta'limda pedagoglarning mahorati va pedagogik innovatsiyalar.....	378
Raxmonova Gullola Shavkatovna	
The Impact of Collaborative Writing Activities on EFL University Students' Essay Writing Skills: A Classroom-Based Study.....	382
Shovkiewa Munisa Shonazar kizi	

CONTENTS

MUNDARIJA SOÐERJANIE

ChatGPT va generativ AI vositalarining o'quv jarayonidagi didaktik imkoniyatlari.....	386
Sotivoldiyev Shohruhmirzo Abdumalik o'g'li	
O'qituvchi shaxsining pedagogik etikasi va kasbiy madaniyati.....	390
Sultonova Nargiza Nigmatovna	
Raqamli transformatsiya sharoitida talabalarining media savodxonligini rivojlantirishning pedagogik-psixologik mexanizmlari.....	393
Zaxiriddinova Shaxlo, Nurova Manzura, Murodova Fayoza	
Talabalar matematik tafakkurini rivojlantirishda analizdan masalalar yechish strategiyalari	397
Zaxiriddinova Shaxlo, Tufliyeva Roziya, Ismatullayev Javohir	
Роль социальной компетенции в процессе интенсивного когнитивного развития	402
З. Ф. Азизова	
Роль научного знания в повышении качества образования	406
Сагатова Диёра Абдулазиз кизи	
Методы использование информационных технологий в научном исследовании качества образования в ВУЗе.....	409
Уразова Марина Батыровна, Туленова Карима Жандаровна, Генжебаева Кундуз Саламат кизи	
Академический стресс и формирование механизма "Самообвинения" у студентов	412
Хошимова Дилорам Анваровна, Немаджанова Наргиза	

TA'LIM MUHITINING O'QUVCHILARNING EMOTSIONAL HOLATIGA TA'SIRI

Nurmatov Nurhayot Nurziyat o'g'li

Nizomiy nomidagi O'zbekiston milliy pedagogika universiteti
amaliy psixologiya kafedrasi v. b dotsenti,
psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Otaqurbonbova Nigina Rustam qizi

Amaliy psixologiya kafedrasi talabasi

Annotatsiya: Mazkur ilmiy maqolada ta'lim muhitining o'quvchilarning emotsional holatiga ta'siri kompleks ravishda psixologik va pedagogik yondashuvlar asosida tahlil qilinadi. Bugungi kunda ta'lim tizimi oldida turgan asosiy vazifalardan biri nafaqat o'quvchilarga chuqur bilim berish, balki ularning shaxsiy rivojlanishi, emotsional barqarorligi va psixologik farovonligini ta'minlashdan iboratdir. Shu nuqtai nazardan qaralganda, ta'lim muhiti o'quvchining shaxs sifatida shakllanishida muhim omil bo'lib xizmat qiladi. Ta'lim muhiti deganda o'quv jarayonida shakllanadigan pedagogik, ijtimoiy va psixologik sharoitlar majmui tushuniladi. Ushbu muhit o'quvchining o'zini qanday his qilishi, bilim olishga bo'lgan munosabati, o'qituvchi va tengdoshlari bilan o'zaro aloqalari hamda umumiy emotsional holatiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Ayniqsa, o'quvchining maktabda o'zini xavfsiz, qadrlangan va qo'llab-quvvatlangan shaxs sifatida his qilishi uning emotsional barqarorligini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi.

Kalit so'zlar: ta'lim muhiti, emotsional holat, o'quvchilar psixologiyasi, psixologik farovonlik, emotsional barqarorlik, motivatsiya, ijtimoiy muhit, pedagogik yondashuv, o'qituvchi-o'quvchi munosabati, stress, xavotir, qo'llab-quvvatlash, o'quv faoliyati, ta'lim samaradorligi, psixologik iqlim.

Abstract: This scientific article comprehensively analyzes the impact of the educational environment on students' emotional state from psychological and pedagogical perspectives. At present, one of the main tasks of the education system is not only to provide students with deep knowledge but also to ensure their personal development, emotional stability, and psychological well-being. From this perspective, the educational environment serves as an important factor in the formation of a student's personality. The educational environment is understood as a set of pedagogical, social, and psychological conditions formed during the learning process. This environment directly affects how a student feels, their attitude toward learning, their interaction with teachers and peers, as well as their overall emotional state. A particularly important role is played by the student's sense of safety, significance, and support at school, which contributes to ensuring their emotional stability.

Key words: educational environment, emotional state, student psychology, psychological well-being, emotional stability, motivation, social environment, pedagogical approach, teacher-student relationships, stress, anxiety, support, learning activity, educational effectiveness, psychological climate.

Аннотация: В данной научной статье комплексно анализируется влияние образовательной среды на эмоциональное состояние учащихся с позиций психологического и педагогического подходов. В настоящее время одной из основных задач системы образования является не только предоставление учащимся глубоких знаний, но и обеспечение их личностного развития, эмоциональной устойчивости и психологического благополучия. С этой точки зрения образовательная среда выступает важным фактором формирования личности учащегося. Под образовательной средой понимается совокупность педагогических, социальных и психологических условий, формирующихся в процессе обучения. Данная среда непосредственно влияет на то, как учащийся себя ощущает, на его отношение к обучению, взаимодействие с учителем и сверстниками, а также на его общее эмоциональное состояние. Особенно важную роль играет ощущение учащимся безопасности, значимости и поддержки в школе, что способствует обеспечению его эмоциональной устойчивости.

Ключевые слова: образовательная среда, эмоциональное состояние, психология учащихся, психологическое благополучие, эмоциональная устойчивость, мотивация, социальная среда, педагогический подход, взаимоотношения учителя и ученика, стресс, тревожность, поддержка, учебная деятельность, эффективность образования, психологический климат.

KIRISH

Zamonaviy ta'lim tizimi tubdan o'zgarishlar bosqichini boshdan kechirmoqda. Bugungi kunda ta'lim jarayoni faqatgina bilim berish bilan cheklanib qolmay, balki o'quvchi shaxsini har tomonlama rivojlantirishga, uning intellektual salohiyati bilan bir qatorda emotsional va psixologik barqarorligini ta'minlashga qaratilgan kompleks jarayon sifatida qaralmoqda. Shu sababli ta'lim muhitining sifati va mazmuni o'quvchilarning nafaqat bilim olish jarayoniga, balki ularning emotsional holatiga ham bevosita ta'sir ko'rsatadigan muhim omil hisoblanadi. Hozirgi globallashuv va axborotlashuv sharoitida o'quvchilarning psixologik holati tobora dolzarb masalaga aylanib bormoqda.

Axborot oqimining keskin ortishi, ijtimoiy bosim, yuqori talablar hamda raqobat muhiti o'quvchilarda stress, xavotir va emotsional zo'riqish holatlarining kuchayishiga olib kelmoqda. Bunday vaziyatda ta'lim muhitining o'quvchilarga ko'rsatadigan ta'sirini chuqur o'rganish va uni ijobiy yo'nalishda shakllantirish zamonaviy pedagogika va psixologiya fanlarining ustuvor vazifalaridan biri hisoblanadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Ta'lim muhiti o'z ichiga o'quv jarayonida mavjud bo'lgan barcha pedagogik, ijtimoiy va psixologik sharoitlarni qamrab oladi. U o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi munosabatlar, sinf jamoasidagi ijtimoiy iqlim, o'qitish usullari, baholash tizimi hamda umumiy tashkiliy jarayonlar orqali namoyon bo'ladi. Aynan shu omillar o'quvchining o'zini qanday his qilishi, o'qishga bo'lgan munosabati va faoliyatiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Ayniqsa, o'quvchining o'zini xavfsiz, hurmat qilingan va qo'llab-quvvatlangan shaxs sifatida his qilishi uning emotsional barqarorligini ta'minlashda hal qiluvchi ahamiyatga ega.

Psixologik tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, ijobiy ta'lim muhitida faoliyat olib borayotgan o'quvchilar o'zlarini erkin tutadi, mustaqil fikrlashga intiladi va o'quv jarayonida faol ishtirok etadi. Aksincha, salbiy muhitda o'quvchilarda qo'rquv, o'ziga ishonchsizlik, xavotir va passivlik kabi salbiy emotsional holatlar yuzaga keladi. Bu esa nafaqat o'qish samaradorligiga, balki o'quvchining shaxsiy rivojlanishiga ham salbiy ta'sir ko'rsatadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur **maqolaning dolzarbligi** shundaki, unda ta'lim muhitining o'quvchilarning emotsional holatiga ta'siri ilmiy asosda yoritilib, mavjud muammolar tahlil qilinadi hamda ularni bartaraf etish bo'yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqiladi.

Tadqiqotning maqsadi – ta'lim muhitining asosiy komponentlarini aniqlash va ularning o'quvchilarning emotsional holatiga ta'sirini tahlil qilishdan iborat.

Tadqiqot vazifalari quyidagilardan iborat:

- 1) ta'lim muhiti tushunchasining mazmunini ochib berish;
- 2) o'quvchilarning emotsional holatiga ta'sir etuvchi asosiy omillarni aniqlash;
- 3) ijobiy va salbiy ta'lim muhitining xususiyatlarini tahlil qilish;
- 4) o'quvchilarning emotsional barqarorligini oshirishga qaratilgan pedagogik tavsiyalar ishlab chiqish.

Mazkur tadqiqotning nazariy va amaliy ahamiyati shundaki, unda olingan natijalar ta'lim jarayonini takomillashtirish, o'quvchilar uchun sog'lom psixologik muhit yaratish hamda ularning emotsional farovonligini ta'minlashga xizmat qiladi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Ta'lim muhiti o'quv jarayonining ajralmas qismi bo'lib, u o'quvchilarning nafaqat bilim olish faoliyatiga, balki ularning emotsional holatiga ham bevosita ta'sir ko'rsatadi. Zamonaviy pedagogik qarashlarga ko'ra, ta'lim muhiti bu o'quv jarayonida shakllanadigan pedagogik, ijtimoiy va psixologik sharoitlar majmui hisoblanadi. Ushbu muhit o'quvchilarning o'zini qanday his qilishi, o'qishga bo'lgan munosabati hamda o'zaro ijtimoiy aloqalariga sezilarli darajada ta'sir etadi. Ta'lim muhitining sifat darajasi o'quvchilarning emotsional barqarorligi va psixologik farovonligini belgilovchi asosiy omillardan biri hisoblanadi. Shu sababli ta'lim jarayonida ijobiy muhitni shakllantirish muhim pedagogik vazifa sifatida qaraladi.

Ta'lim muhiti o'z ichiga bir nechta muhim tarkibiy qismlarni oladi. Ularga pedagogik muhit, ijtimoiy muhit va psixologik muhit kiradi. Pedagogik muhit o'qitish metodlari, darsni tashkil etish usullari va o'qituvchining kasbiy mahorati bilan belgilanadi. Ijtimoiy muhit esa o'quvchilar o'rtasidagi munosabatlar, hamkorlik darajasi va jamoaviy muhit bilan bog'liq. Psixologik muhit esa o'quvchilarning o'zini xavfsiz his qilishi, o'ziga bo'lgan

ishonchi va emotsional barqarorligi bilan ifodalanadi. Ushbu omillar birgalikda o'quvchining umumiy rivojlanishiga kuchli ta'sir ko'rsatadi. Agar ta'lim muhiti ijobiy tashkil etilgan bo'lsa, o'quvchilar o'zlarini erkin his qiladi, faol bo'ladi va bilim olishga intiladi. Aksincha, salbiy muhit o'quvchilarda qo'rquv, xavotir va passivlikni yuzaga keltiradi. O'quvchilarning emotsional holati ularning ichki kechinmalari, his-tuyg'ulari va psixologik reaksiyalarining yig'indisi bo'lib, u o'quv faoliyatining samaradorligiga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

Emotsional holat ijobiy va salbiy shakllarda namoyon bo'ladi. Ijobiy emotsional holatda o'quvchilar quvonch, qiziqish, ishonch va motivatsiya kabi hislarni boshdan kechiradi. Bunday holat o'quvchilarning bilim olishga bo'lgan qiziqishini oshiradi, ularni faol va tashabbuskor qiladi. Salbiy emotsional holat esa qo'rquv, xavotir, tushkunlik va o'ziga ishonchsizlik bilan namoyon bo'ladi. Bu esa o'quvchilarning o'quv jarayoniga qiziqishini kamaytiradi va ularni passiv holatga olib keladi.

Psixologik tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, emotsional jihatdan barqaror o'quvchilar yuqori natijalarga erishadi va murakkab vazifalarni bajarishda faol bo'ladi. Shu sababli o'quvchilarning emotsional holatini ijobiy yo'nalishda shakllantirish muhim ahamiyat kasb etadi. O'quvchi maktabda o'zini qulay his qilsa, o'z fikrini erkin bayon eta olsa va o'qituvchi tomonidan qo'llab-quvvatlansa, uning bilim olishga bo'lgan qiziqishi ortadi. U darslarda faol ishtirok etadi, mustaqil fikrlashga intiladi va ijodiy yondashuvni namoyon qiladi. Bunday ijobiy emotsional fon o'quvchining nafaqat akademik natijalariga, balki uning shaxsiy rivojlanishiga ham katta ta'sir ko'rsatadi. Aksincha, doimiy tanqid, adolatsiz baholash, o'qituvchining qo'pol munosabati yoki sinfdagi salbiy ijtimoiy muhit o'quvchida qo'rquv, xavotir va ichki bosimni kuchaytiradi.

Natijada u passivlashadi, o'qishga bo'lgan qiziqishi pasayadi va emotsional barqarorligi buziladi. Psixologik tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, emotsional jihatdan barqaror o'quvchilar murakkab vaziyatlarda ham o'zini boshqara oladi, muammolarni mustaqil hal qilishga intiladi va yuqori natijalarga erishadi. Ular o'z imkoniyatlariga ishonadi, kelajakka nisbatan ijobiy qarashga ega bo'ladi va o'quv jarayonida faol pozitsiyani egallaydi. Shu sababli ta'lim muhitida emotsional farovonlikni ta'minlash nafaqat psixologlar, balki pedagoglar va otionalarning ham ustuvor vazifasiga aylanishi lozim. Ayniqsa, o'smirlik davrida bu masala yanada muhimlashadi, chunki aynan shu bosqichda shaxsning emotsional sezgirligi kuchayadi.

Ta'lim muhitining sifatini oshirish uchun o'qituvchining pedagogik mahorati katta ahamiyatga ega. O'qituvchi nafaqat bilim beruvchi mutaxassis, balki o'quvchining emotsional holatini boshqaruvchi muhim shaxs hamdir. Uning nutqi, muomala madaniyati, rag'batlantirish usullari va individual yondashuvi o'quvchining ichki dunyosiga kuchli ta'sir qiladi.

Mehribonlik, adolat, sabr va tushunish kabi sifatlar o'qituvchi faoliyatida muhim o'rin tutadi. Chunki aynan shunday yondashuv orqali sog'lom psixologik muhit shakllanadi. Ta'lim muhiti o'quvchilarning emotsional holatini shakllantiruvchi asosiy omillardan biri hisoblanadi. O'quvchi maktabda o'zini qanday his qilishi uning o'qishga bo'lgan munosabatiga va faoliyatiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Ijobiy ta'lim muhitida o'quvchilar o'zlarini xavfsiz, hurmat qilingan va qo'llab-quvvatlangan shaxs sifatida his qiladi. Bu esa ularning o'ziga bo'lgan ishonchini oshiradi, bilim olishga bo'lgan qiziqishini kuchaytiradi hamda o'quv faoliyatida faolligini ta'minlaydi. Bunday muhitda o'quvchilar o'z fikrlarini erkin ifoda etadi, xatodan qo'rqmaydi va ijodiy fikrlashga intiladi.

Aksincha, salbiy ta'lim muhitida o'quvchilar o'zlarini noqulay his qiladi, bu esa ularning emotsional holatiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Masalan, o'qituvchining qattiqqo'lligi, haddan tashqari tanqid yoki tengdoshlari bilan nizolar o'quvchida stress va xavotirni kuchaytiradi. Natijada o'quvchining o'qishga bo'lgan qiziqishi kamayadi va u passiv holatga tushib qoladi.

XULOSA

Mazkur tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, ta'lim muhiti o'quvchilarning emotsional holatini shakllantirishda muhim va hal qiluvchi omillardan biri hisoblanadi. Ta'lim jarayonida yaratilgan pedagogik, ijtimoiy va psixologik sharoitlar o'quvchilarning o'zini qanday his qilishi, ularning o'qishga bo'lgan munosabati hamda umumiy psixologik farovonligiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shu sababli ta'lim muhitini to'g'ri tashkil etish zamonaviy pedagogikaning asosiy vazifalaridan biri sifatida qaraladi. Tadqiqot davomida aniqlanishicha, ijobiy ta'lim muhiti o'quvchilarning emotsional barqarorligini ta'minlaydi, ularning o'ziga bo'lgan ishonchini oshiradi hamda o'quv faoliyatiga bo'lgan qiziqishini kuchaytiradi. Bunday muhitda o'quvchilar o'zlarini erkin tutadi, mustaqil fikrlashga intiladi va bilim olish jarayonida faol ishtirok etadi.

Aksincha, salbiy ta'lim muhiti o'quvchilarda qo'rquv, xavotir va o'ziga ishonchsizlikni keltirib chiqaradi, bu esa ularning o'qish samaradorligiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Shuningdek, tadqiqot natijalari o'qituvchi shaxsining ta'lim muhitini shakllantirishdagi o'rni beqiyos ekanligini ko'rsatadi. O'qituvchining o'quvchilarga nisbatan munosabati, uning pedagogik mahorati va kommunikativ yondashuvi sinfdagi umumiy psixologik iqlimni belgilaydi.

Shu bilan birga, o'quvchilar o'rtasidagi ijtimoiy munosabatlar ham emotsional holatga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Do'stona va qo'llab-quvvatlovchi muhit o'quvchilarning rivojlanishiga ijobiy ta'sir etsa, nizoli va salbiy muhit ularning psixologik holatini izdan chiqaradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Maslou A. Motivatsiya va shaxsiyat. Moskva: Eksmo, 2010.
2. Vigotskiy L. S. Inson psixikasining rivojlanishi. Toshkent: O'qituvchi, 1984.
3. Leontyev A. N. Faoliyat, ong va shaxs. Moskva: Politizdat, 1977.
4. Rogov Ye. I. Amaliy psixologiya. Moskva: VLADOS, 2000.
5. Ryan R. M., Deci E. L. Intrinsic Motivation and Self-Determination in Human Behavior. New York: Springer, 2000.
6. Izzard K. E. Emotsiyalar psixologiyasi. Moskva: Piter, 2008.
7. Qodirova B. Ta'lim psixologiyasi asoslari. Toshkent: Fan, 2019.
8. Saidahmedova N. Pedagogik psixologiya. Toshkent: TDPU nashriyoti, 2018.
9. Karimova V. Pedagogik mahorat asoslari. Toshkent: Iqtisodiyot, 2015.
10. Tolipov O., Usmonboyeva M. Pedagogik texnologiyalar nazariyasi. Toshkent: Fan va texnologiya, 2012.
11. G'oziev E. Umumiy psixologiya. Toshkent: O'qituvchi, 2002.
12. Shodmonov E. Ta'limda innovatsion yondashuvlar. Toshkent: Fan, 2020.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №4(5)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.